

Évközi 19. vasárnap

1Kir 19,9a.11-13a

„A tüzet enyhe szellő kísérte”

Bement egy barlangba és ott töltötte az éjszakát. S lám, az Úr hallatta szavát. Így szólt hozzá: „Mit csinálsz itt, Illés?” Azt válaszolta: „Emészt a buzgalom az Úrért, a Seregek Uráért! Mert Izrael fiai elhagytak, oltáraidat lerombolták, prófétáidat meg kardélre hányták. Csak én maradtam élve, de most nekem is az életemre törnek.” Az Úr erre azt mondta: „Menj, és a hegyen járulj az Úr színe elé!” S lám, az Úr elvonult arra. Hegyeket tépő, sziklákat sodró, hatalmas szélvész haladt az Úr előtt, de az Úr nem volt a földrengésben. A földrengés után tűz következett, de az Úr nem volt a tűzben. A tüzet enyhe szellő kísérte. Amikor Illés észrevette, befödte arcát köntösével, kiment, és a barlang szája elé állt. Egy hang megszólította, ezekkel a szavakkal: „Mit csinálsz itt, Illés?”

Illés próféta az izraeli Acháb király (Kr. e. 874–853) idején működött. A Királyok könyve szerint Tisbéből származott, családjáról semmit nem tudunk (1Kir 17; 2Kir 2,1–18). A Királyok könyve Illés szakaszai mind népies, legendás forrásokra vezethetők vissza. Váratlanul tűnik fel a Királyok könyvében, amikor a tíruszi Jezabelt, Acháb király feleségét bírálta, aki a zsidó vallásból a tírusziaknak is megfelelő, szinkretista vallást akart kialakítani. Ezért, akik kitartottak a Jahve-hit mellett, azokat üldözte. Már csak Illés maradt, akit az üldözés és a félelem nem tört meg, de még ő is kénytelen menekülni a királyné elől. Előbb Illés, majd társai a Kerit-patak völgyében húzódnak meg. A szárazság miatt, amellyel a királyné bűne miatt sújtja Isten az országot, Illés előjön rejtekéből, és a föníciai Careftába (Szareptában) egy özvegnél bujkál. Legismertebb története, amikor Izraelben „csodatévő párbajra” hívja Baál papjait Karmel hegyére Palesztina és Tírusz határára, ahol Isten tüzet küld az ő áldozatára. Jezabel királyné ezek után Illést elüldözte az országból, aki a Sínai-félszigetre ment, ahol Mózeshez hasonlóan a hegyen találkozott Jahvéval. Illés történetének számos részletét a keresztény magyarázók Jézusra értették, mivel Illést Jézus prófétai előképének tartották. Halálát tanítványa, Elizeus hagyta ránk, eszerint Illést „egy tüzes szekér” ragadta el az égbe. Személyéhez a kánoni könyveken túl számos apokrif irat is fűződik. Többek között mennybemene-

telének leírása a mennyei szférák leírására szolgáltat alkalmat a népies, vallásos irodalom művelőinek.

Illés próféta, minden más prófétát megelőzve, Jahve és törvényének rendíthetetlen védelmezője volt. Olyan megváltói személyiség, akit a prófétai messiás kép megtestesítőjének tartanak. Az Újszövetségben főleg Máté és Lukács evangéliumában gyakran hivatkozik rá az evangélista és Jézus is. János evangéliumában viszont Jézus tagadja, hogy ő lenne az idők végén visszatérő Illés. „Ezért megkérdezték tőle (Jézustól): »Hát akkor? Talán Illés vagy?« »Nem vagyok« – felelte. »A próféta vagy?« – Erre is nemmel válaszolt” (Jn 1,21). Illés istentapasztalata, minden üldöztetése, hányattatása és szenvedése ellenére is igen különös. Nem vallja a félelmetes Isten képét, hanem a bensőséges, emberszerető Istenét hangsúlyozza. Ez a történet mondandója. Az elbeszélés szerint sem a villámlásban, sem a viharban, hanem csak a lanyha szellőben fedezte fel az Istent. A „lanyha szellő” szimbolikus kifejezés ellentmond a Közel-Kelet más népei félelmetes istentapasztalatának, sőt visszautasítja a félelmetes Istenről elképzelést is.

Illés minden cselekedetében Istenre hagyatkozik. Tudja, hogy nemcsak egyéni vallási érdekét, üdvösségét, hanem a közösség javát is szolgálja, ha személyes életében megmutatja az Istentől vezetett, az Istenhez és törvényeihez mindvégig hű ember példáját. Meggyőződése, hogy minden üldözése ellenére őt maga az Isten védelmezi, még ha ez első pillanatra ez nem is látható. A vallásos emberek legnagyobb tévedése, ha úgy gondolják, a vallásosságuk csak olyan magánügy, amely talán szebbé teszi az életüket, de nincs hatása a többi emberre és a társadalomra. A vallási üldözés idején pedig legjobb elrejtteni a meggyőződésüket. Illés nemcsak azért tart ki Isten mellett, mert ez a meggyőződése. Hitének része az is, hogy amit tesz hitetlen és megtestesített emberek között, azzal képviseli Isten becsületét, és az egész társadalomra hatást gyakorló tettet visz végbe.